

MRF 2021.365

Planklagenævnets afgørelse af 14. december 2021, j.nr. 20/06614, 20/06613 og 20/06615

Lokalplanbestemmelse, der ophævede en privatretlig servitut, som gav alle og enhver adgang til at færdes på stier og klipper, ophævet som ugyldig, da en del af servitutten havde karakter af en rådighedsservitut, der ikke kunne ophæves ved en lokalplan. Lokalplanbestemmelse om omlægning af stiforløb fandtes ikke i strid med servitutten, da lokalplanen fortsat sikrede offentlighedens adgang til kysten.

Bornholms Regionskommune vedtog i marts 2020 endeligt et kommuneplantillæg og en lokalplan med tilhørende miljørapport og sammenfattende redegørelse, der muliggjorde en udvidelse og ombygning af den eksisterende museumsbygning for Bornholms Kunstmuseum og opførelse af en tilbygning til museet, så Bornholms kulturhistoriske museum kunne flytte dertil. Planområdet udgjorde ca. 5 ha og var beliggende i landzone samt i kystnærhedszonen på Bornholms nordøstvendte kyst. Området var i kommuneplanen udpeget som værdifuldt kystlandskab, og det fremgik af retningslinjerne, at der ikke måtte placeres ny bebyggelse eller anlæg, som ville forringe områdets særlige landskabelige værdi, de kultur-mæssige kvaliteter, de rekreative oplevelsesmuligheder samt offentlighedens adgang til kysten. Inden for planområdet fandtes der to servitutter tinglyst i 1913 henholdsvis 1918. Servitutten fra 1918 bestemte bl.a., at der ikke ved smagløs bebyggelse eller på anden måde måtte gøres indgreb i ejendommens landskabelige skønhed. Servitutten bestemte endvidere, at der ikke måtte opføres fabrikker eller øves nogen art af industriel virksomhed, herunder stenbrud. Servitutten bestemte for klippe- og skovpartier, at der var adgang for alle og enhver til at færdes på alle udlagte veje og gangstier samt på klipperne langs havet imod at iagttage al tilbørlig sømmelighed. Lokalplanens § 11.1 ophævede denne servitut inden for lokalplanens område. Afgørelsen blev påklaget af en gruppe borgere, der bl.a. anførte, at der ikke var foretaget en tilstrækkelig vurdering af alternativer, at der ikke var en tilstrækkelig begrundelse for kystnær lokalisering, at projektet var i modstrid med kommuneplanens retningslinjer for værdifulde kystlandskaber, og at der var en intern uoverensstemmelse mellem lokalplanbestemmelserne, idet der med tilbygningen ville blive tale om et samlet bruttoetageareal på 6.880 m², som oversteg det tilladte på 6.500 m² ifølge lokalplanens § 5.2. Det anførtes endvidere, at kommunen var påtaleberettiget i henhold til servitutten tinglyst i 1918, hvorfor denne havde offentligretlig karakter og dermed ikke kunne

ophæves ved lokalplanen, og at den nuværende offentlige sti var beskyttet ved servitutterne og derfor ikke kunne nedlægges. Planklagenævnet (formanden) fandt ikke grundlag for at tilside-sætte kommunens vurdering af, at der ikke fandtes andre rimelige eller realistiske alternativer, som burde have været vurderet. Nævnet lagde herved vægt på, at formålet med planerne var at imødekomme en konkret ansøgning, hvis realisering var afhængig af støtte fra private fonde, og at der var opnået tilsagn om støtte på mere end 80 pct. af byggesummen. Kravene i miljøvurderingslovens § 13, stk. 2, nr. 3, var derfor opfyldt. Nævnet fandt endvidere, at kommunen havde godtgjort, at der var den nødvendige særlige planlægningsmæssige begrundelse for kystnær lokalisering, jf. planlovens § 5 b, stk. 1, nr. 1, idet Bornholms Kunstmuseum blev etableret i planområdet på grundlag af en lokalplan fra 1991 inden ikrafttrædelse af reglerne om kystnærhedszonen, hvorfor den pågældende kyststrækning ikke var friholdt for bebyggelse. Nævnet lagde desuden vægt på, at udvidelsen skete i tilknytning til eksisterende bebyggelse, og at størstedelen af udvidelsen ville blive placeret under jorden. For så vidt angik overensstemmelsen mellem lokalplanen og kommuneplanen fandt nævnet ikke, at lokalplanen stred imod retningslinjen for værdifulde kystlandskaber, allerede fordi det ud fra bestemmelsens formulering ikke var muligt at udlede de præcise krav til lokalplanlægningen. Det var således ikke er nærmere defineret, hvad der skulle forstås ved en forringelse af områdets særlige landskabelige værdi, de kultur-mæssige kvaliteter, de rekreative oplevelsesmuligheder samt offentlighedens adgang til kysten. Nævnedes bemærkede i forhold til det anførte om intern uoverensstemmelse i lokalplanen, at det påhvilede kommunen i forbindelse med en senere ansøgning om byggetilladelse at vurdere, om lokalplanens § 5.2 var overholdt, eller om det var nødvendigt med dispensation efter planlovens § 19. For så vidt angik forholdet til servitutterne bemærkede nævnet, at det alene var servitutten fra 1918, der blev ophævet med lokalplanen, jf. dennes § 11.1. Nævnet

fandt, at den sidste del af servitutten om færdselsret for alle og enhver på alle udlagte veje og gangstier havde karakter af en privatretlig rådigheds-servitut, som ikke kunne ophæves ved en lokalplan, da denne del af servitutten gav den berettigede ret til at udøve en vis råden over ejendommen. Lokalplanens § 11 var således ugyldig. Nævnet bemærkede i forlængelse heraf, at det afgørende efter planlovens § 15, stk. 2, nr. 21, er, om der er tale om en rådigheds-servitut eller en tilstandsservitut, og ikke om servitutten er privat- eller offentligretlig. Det fremgik af lokalplanens § 1, at den bl.a. havde til formål at sikre offentlighedens fortsatte adgang til kysten, og det fremgik af § 8.3, at stier skulle anlægges som vist i princippet på kortbilag B. Der var dermed sikret

adgang til klipperne og kysten. Nævnet forstod servitutterne på den måde, at offentligheden skulle sikres stiforbindelse til klipperne og kysten, men servitutterne kunne efter nævnets opfattelse ikke forstås på den måde, at de var til hinder for, at stierne kunne omlægges. Nævnet fandt derfor heller ikke, at lokalplanen var i strid med servitutternes bestemmelser om adgang for offentligheden. Det bemærkedes desuden, at de øvrige dele af servitutten fra 1918 måtte anses som tilstandsservitutter, der kunne ophæves ved lokalplan, såfremt opretholdelse af servitutten var i strid med lokalplanens formål, jf. planlovens § 15, stk. 2, nr. 21. Planklagenævnet ophævede på denne baggrund lokalplanens § 11, men kunne ikke give medhold i resten af klagen.

Kommentar: Afgørelsen omhandler en servitut fra 1918, der gav offentligheden adgang til at færdes på udlagte veje og stier samt klippepartier med kommunen som påtaleberettiget. Servitutten blev således stiftet, længe inden der i naturfredningsloven kom regler om offentlighedens adgang, og det er derfor helt korrekt, når Planklagenævnet fastslår, at servitutten er privatretlig, da den må være etableret ved aftale mellem ejeren og kommunen. Til forskel fra sædvanlige privatretlige færdselsservitutter er der imidlertid ikke tale om en eksklusiv færdselsret, da færdselsadgangen tilkommer enhver. Dette rejser nogle lidt usædvanlige spørgsmål mht. ophævelsen af servitutten. Det må antages, at kommunen som påtaleberettiget og på vegne af almenheden må kunne ophæve servitutten, men at dette ikke kan ske ved lokalplan. Derimod hindrer servitutten ikke, at kommunen vedtager en lokalplan, som omlægger den offentlige adgang. Mens ophævelse af færdselsservitutter herefter vil kunne ske ved ekspropriation efter planlovens § 47, er dette ikke relevant i denne sag, da kommunen ensidigt som påtaleberettiget kan ophæve servitutten, forudsat at der ikke er andre påtaleberettigede efter servitutten, som ikke ønsker servitutten ophævet. Om servitutters ophør og bortfald efter planloven se Evald: Servitutretten, 2021, s. 241 ff. og Pagh: Fast ejendom – regulering og køb, 3. udg., 2017, s. 206 ff.

Afgørelse i klagesag om Bornholms Regionskommunes endelige vedtagelse af kommuneplantillæg nr. 32 til kommuneplan 2013 og lokalplan nr. 107 med tilhørende miljørapport og sammenfattende redegørelse

20/06614, 20/06613, 20/06615

Bornholms Regionskommune vedtog den 26. marts 2020 endeligt kommuneplantillæg nr. 32 til kommuneplan 2013 og lokalplan nr. 107, Museumscenter i Rø, med tilhørende miljørapport og sammenfattende redegørelse.

En gruppe borgere, herunder en nabo til planområdet, har klaget over miljørapporten, den sammenfattende redegørelse og planvedtagelserne.

I denne afgørelse har Planklagenævnet behandlet følgende spørgsmål:

- Om miljøvurderingslovens minimumskrav til en miljøvurdering og sammenfattende redegørelse er opfyldt i forhold til alternativer.
- Om planlægningen er i overensstemmelse med planlovens § 5 b, stk. 1, nr. 1.
- Om lokalplanen er i strid med kommuneplanen, jf. planlovens § 13, stk. 1, nr. 1.
- Om planlovens § 15, stk. 2, er overholdt i forhold til lokalplanens bestemmelse om ophævelse af en servitut.
- Om lokalplanen er ugyldig på grund af uklarhed og intern uoverensstemmelse.

Planklagenævnet kan ikke give medhold i klagen over miljørapporten og den sammenfattende redegørelse.

Planklagenævnet ophæver lokalplanens § 11 om ophævelse af servitut tinglyst den 2. oktober 1918.

Planklagenævnet kan ikke give medhold i klagen over vedtagelsen af kommuneplantillægget. Planklagenævnet kan heller ikke i øvrigt give medhold i klagen over lokalplanen.

Det betyder, at planerne og miljørapporten fortsat gælder, bortset fra at lokalplanens § 11 er ophævet, og bebyggelse dermed alene kan ske med respekt af servituten.

Indhold

1. Sagens oplysninger 3

1.1. Området og plangrundlaget 3

1.2. Klagen og bemærkningerne hertil 4

2. Planklagenævnets bemærkninger og afgørelse. 4

2.1. Planklagenævnets kompetence og prøvelse. 4

2.1.1. Generelt om Planklagenævnets kompetence. 4

2.1.3. Miljøvurderingslov, som sagen er behandlet efter 4

2.2. Kommunens miljøvurdering og sammenfattende redegørelse. 5

2.2.1. Miljøvurderingsloven generelt 5

2.2.2. Indhold af miljørapporten. 5

2.2.3. Alternativer 6

2.3. Kystnærhedszonen. 8

2.3.1. Klagen. 8

2.3.2. Regler om kystnærhedszonen. 9

2.3.3. Planklagenævnets vurdering. 10

2.4. Forholdet mellem kommuneplan og lokalplan. 12

2.4.1. Klagen. 12

2.4.2. Reglerne om forholdet mellem kommuneplan og lokalplaner 12

2.4.3. Planklagenævnets vurdering. 12

2.5. Ophævelse af servitutter 13

2.5.1. Klagen. 13

2.5.2. Generelt om ophævelse af servitutter 14

2.5.3. Planklagenævnets vurdering. 14

2.6. Størrelsen af tilladt bebyggelse. 15

2.6.1. Klagen. 15

2.6.2. Generelt om uoverensstemmelser i en lokalplan. 15

2.6.3. Planklagenævnets vurdering. 16

3. Afsluttende bemærkninger 16

4. Meddelelse og offentliggørelse af afgørelsen. 17

1. Sagens oplysninger

1.1. Området og plangrundlaget

Området

Sagen vedrører kommuneplantillæg nr. 32 til kommuneplan 2013 for Bornholms Regionskommune (https://dokument.plandata.dk/12_9541942_1585636209095.pdf) og lokalplan nr. 107, Museumscenter i Rø (https://dokument.plandata.dk/20_9698662_1585637113884.pdf).[1]

Planområdet er på ca. 5 ha og ligger i kystnærhedszonen på Bornholms nordøstvendte kyst ved Rø mellem Gudhjem og Tejn, ca. 200 m syd for naturseværdigheden Helligdomsklipperne og kysten. Efter planvedtagelsen er hele området beliggende i landzone. Området kan ses af bilag 1.

Det vedtagne plangrundlag

Planerne muliggør en udvidelse og ombygning af den eksisterende museumsbygning for Bornholms Kunstmuseum og opførelse af en tilbygning til museet, så Bornholms kulturhistoriske museum kan flytte fra Rønne til området. Med vedtagelsen af lokalplanen er lokalplan nr. 06-04, Kunstmuseum m.v. ved Hotel Helligdommen i Rø ophævet.

Kommuneplantillæggets ramme 000.D.13 fastsætter en maksimal bebyggelsesprocent på 20 % for området som helhed, en maksimal højde på 9,5 m og et maksimalt grundareal på 4.000 m² for byggeriet.

Kommuneplantillægget erstatter ramme nr. 00.D.08 og tilbagefører dette område fra kystnær byzone til landzone.

Lokalplanen fastlægger en bygningshøjde på 7 m over eksisterende terræn ved indgangsfacaden, og i øvrigt må bebyggelsen ikke være højere end 9,5 meter over det eksisterende terræn, som er vist på kortbilag D. Lokalplanen fastlægger et samlet bruttoetageareal på 6.500 m² inden for byggefeltet angivet i kortbilag A. Vejadgang og

parkeringsareal er angivet i kortbilag B. Lokalplanen er tillagt bonusvirkning, så den erstatter landzonetilladelse for opførelse af byggeri til museumsformål i overensstemmelse med lokalplanen.

Det samlede byggeri vil efter udvidelsen have et bruttoetageareal på ca. 6.100 m².

I forbindelse med planvedtagelsen er der udarbejdet:

- Miljørapport for lokalplanforslag for udvidelse af Bornholms Kunstmuseum af 11. november 2019
- Høringsnotat af [efter 27. januar 2020]
- Sammenfattende redegørelse af 26. marts 2020
-

1.2. Klagen og bemærkningerne hertil

I sagen indgår følgende materiale fra klagerne: Klagerne af 11. april 2020 samt yderligere bemærkninger af 2. juli 2020 og 4. september 2020. Herunder er modtaget en række bilag.

Kommunen er kommet med bemærkninger til klagerne den 12. juni 2020, den 19. august 2020 og den 11. september 2020.

Planklagenævnet modtog klagerne fra kommunen den 12. juni 2020.

Klagen og bemærkningerne er i deres helhed indgået i sagsbehandlingen. De enkelte klagepunkter er kort gengivet nedenfor under afsnit 2.

2. Planklagenævnets bemærkninger og afgørelse

2.1. Planklagenævnets kompetence og prøvelse

2.1.1. Generelt om Planklagenævnets kompetence

Afgørelser efter miljøvurderingsloven kan påklages efter de klageregler, der er fastsat i den lovgivning, som planen eller programmet er udarbejdet i henhold til, jf. § 48, stk. 1, i miljøvurderingsloven.

De planer, der er klaget over i denne sag, er udarbejdet i henhold til planloven, og miljøvurderingen kunne derfor påklages til Planklagenævnet.

Planklagenævnet kan alene tage stilling til retlige spørgsmål i forbindelse med en kommunes afgørelser efter planloven, jf. § 58, stk. 1, nr. 3, i planloven.[2]

Retlige spørgsmål omfatter alle spørgsmål om lovligheden eller gyldigheden af truffne afgørelser, herunder fortolkning eller forståelse af lovbestemmelser samt overholdelse af almindelige forvaltningsretlige grundsætninger.

Det er ikke et retligt spørgsmål, om en plans indhold er hensigtsmæssigt. Desuden fastlægger miljøvurderingsloven ikke grænser for, hvad myndighederne kan beslutte af politiske, økonomiske eller andre grunde, men stiller alene krav til procedurerne og indholdet af grundlaget for beslutningerne forud for vedtagelse af planer omfattet af loven. Begrænsninger i niveauet for tilladelige miljøpåvirkninger følger af anden lovgivning.

2.1.3. Miljøvurderingslov, som sagen er behandlet efter

Den miljøvurderede plan blev endeligt vedtaget den 26. marts 2020 og var ikke under tilvejebringelse før 16. maj 2017. Planklagenævnet har derfor behandlet klagepunkter i forhold til miljøvurderingen efter den bekendtgørelse af miljøvurderingsloven, som blev udstedt i 2018.[3]

2.2. Kommunens miljøvurdering og sammenfattende redegørelse

2.2.1. Miljøvurderingsloven generelt

Når en myndighed i medfør af lovgivningen tilvejebringer planer og programmer inden for fysisk planlægning og arealanvendelse, som fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter omfattet af miljøvurderingslovens bilag 1 og 2, skal der efter lovens § 8, stk. 1, nr. 1, udarbejdes en miljøvurdering. Hvis planen fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan eller alene angiver mindre ændringer i sådanne planer, skal der kun gennemføres en miljøvurdering, hvis gennemførelsen af planen må antages at få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. § 8, stk. 2, nr. 1. Efter miljøvurderingslovens § 8, stk. 1, nr. 3, skal der udarbejdes en miljøvurdering af andre planer, som i øvrigt fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, når myndigheden vurderer, at planen kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Derudover skal der gennemføres en miljøvurdering, hvis planen medfører krav om en vurdering af virkningen på et internationalt naturbeskyttelsesområde under hensyntagen til områdets bevaringsmålsætning, jf. lovens § 8, stk. 1, nr. 2.

Planklagenævnet konstaterer, at kommunen har valgt at gennemføre en miljøvurdering. I det miljøvurderingen allerede er foretaget, har nævnet ikke fundet anledning til at efterprøve, om der var krav om at foretage en sådan miljøvurdering efter miljøvurderingsloven.

Myndigheden skal snarest muligt gennemføre en miljøvurdering, hvor dette er påkrævet efter § 8, stk. 1, hvilket følger af lovens § 9. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at integreringen af miljøhensyn foretages i forbindelse med udarbejdelsen af planen, og dermed på et tidligt tidspunkt i processen, så der kan tages hensyn til den miljømæssige indvirkning på et tidspunkt, hvor det fortsat er muligt at inddrage de miljømæssige aspekter i planens udformning.

Ved den endelige vedtagelse af en plan skal kommunen bl.a. inddrage miljørapporten, jf. miljøvurderingslovens § 13, stk. 1. Kommunen skal udarbejde en sammenfattende redegørelse for, hvordan miljøhensyn er integreret i planen, hvordan miljørapporten og hørings svarene er taget i betragtning, og hvordan myndigheden vil overvåge planens væsentlige indvirkninger på miljøet, jf. lovens § 13, stk. 2.

2.2.2. Indhold af miljørapporten

En miljørapport skal på baggrund af de oplysninger, der er nævnt i bilag 4, vurdere den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planens gennemførelse og rimelige alternativer under hensyn til planens mål og geografiske anvendelsesområde, jf. § 12, stk. 1. En miljørapport skal som udgangspunkt fokusere på den del af planen, der ved gennemførelse kan forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet. Alle aspekter af gennemførelsen af planen skal dog undersøges, da de tilsammen kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

En miljørapport skal indeholde de oplysninger, som med rimelighed kan forlanges med hensyn til aktuel viden og gængse vurderingsmetoder samt til, hvor detaljeret planen er, hvad den indeholder, og på hvilket trin i et beslutningsforløb planen befinder sig, og hvorvidt bestemte forhold vurderes bedst på et andet trin i det pågældende forløb, jf. lovens § 12, stk. 2.

2.2.3. Alternativer

Klagen

Klagerne anfører, at det må anses for at være i strid med formålet med miljøvurderingsloven, at kommunen har valgt ikke at vurdere de udtalelser om alternative placeringsmuligheder for det kulturhistoriske museum, som kommunen har modtaget. Klagerne anfører, at kommunen burde have vurderet en anden placering og ikke burde have tilgodeset de private interesser i at placere museet på kysten ved Rø. Kommunen har således imødekommet et ønske om opførelse af et bestemt skitseprojekt, som Bornholms Museumsfond har fået tilsagn om privat

støtte til og besluttet, at der ikke findes rimelige alternativer. Der er dermed ikke tale om en reel vurdering af de særlige planlægningsmæssige og funktionelle behov, men om en tilpasset vurdering, som ikke opfylder lovens krav.

Generelt om alternativer

En miljørapport skal fastlægge, beskrive og evaluere *rimelige* alternativer, jf. miljøvurderingslovens § 12, stk. 1.

Forpligtelsen til at fastlægge, beskrive og evaluere rimelige alternativer skal ses i sammenhæng med formålet med en miljøvurdering af en plan, som er at sikre, at planens indvirkning på miljøet inddrages og bidrager til, at der træffes en begrundet og oplyst afgørelse om planens endelige udformning. Valget og udformningen af rimelige alternativer foretages med udgangspunkt i planens mål og geografiske anvendelsesområde. Det valgte alternativ skal være realistisk, hvilket vil sige muligt at realisere i stedet for det påtænkte.[4]

Der fremgår desuden følgende af EU-kommissionens vejledning om SMV-direktivet:

Det fremgår ikke af direktivets tekst, hvad der menes med et rimeligt alternativ til en plan eller et program. Det første skridt i forbindelse med beslutningen om mulige rimelige alternativer bør være at tage planens eller programmets mål og geografiske anvendelsesområde i betragtning. Teksten oplyser ikke, om der menes alternative planer eller programmer eller forskellige alternativer inden for en plan eller et program. I praksis vil forskellige alternativer inden for en plan normalt blive vurderet (f.eks. forskellige metoder for affaldsbortskaffelse inden for en affaldshåndteringsplan eller forskellige metoder for udvikling af et område inden for rammerne af en arealanvendelsesplan). Et alternativ kan være en anden måde at opfylde planens eller programmets mål på. Med hensyn til arealanvendelsesplaner eller fysiske planlægningsplaner er oplagte alternativer anderledes anvendelser af områder, der er udpeget til specifikke aktiviteter eller formål, og alternative områder for sådanne aktiviteter.[5].

Der er ikke i miljøvurderingsloven et krav om, at der skal vælges en bestemt planlægningsmæssig løsning frem for andre.

Det kan efter Planklagenævnets opfattelse ikke antages, at der altid er en pligt til at vurdere andre alternativer end 0-alternativet. Alternativer er navnlig relevante ved større, ikke-reversible beslutninger, ved omfattende indgreb i det eksisterende miljø, ved politisk usikkerhed omkring løsningen i kommunen, samt hvis der er indkommet (realistiske) alternative forslag fra berørte myndigheder eller offentligheden.

Planklagenævnet finder desuden ikke, at der af SMV-direktivet eller miljøvurderingsloven kan udledes en pligt til, at en kommune i forbindelse med vurderingen af alternativer nødvendigvis skal vurdere en helt anden geografisk placering af det påtænkte byggeri, anlæg m.v. Kommunen kan dog vælge at inddrage et sådant alternativ, såfremt kommunen vurderer, at det er et rimeligt alternativ.

Der er under alle omstændigheder alene krav om at beskrive *rimelige/realistiske* alternativer. At alternativerne skal være realistiske, betyder, at de skal være teknisk, praktisk og økonomisk mulige. De skal desuden falde ind under den pågældende myndigheds retlige og geografiske kompetence.[6]

En miljørapport skal indeholde en kort skitsering af grunden til at vælge de alternativer, der har været behandlet, og en beskrivelse af, hvorledes vurderingen er gennemført, herunder eventuelle vanskeligheder (som f.eks. tekniske mangler eller mangel på knowhow), der er opstået under indsamlingen af de krævede oplysninger, jf. bilag 1, litra h.

Der er således et krav om, at der skal redegøres for grunden til at *vælge de alternativer, der har været behandlet*, jf. bilag 1, litra h. Der er derimod ikke i loven eller direktivet et krav om redegørelse for grunden til at *fravælge* at behandle bestemte alternativer.

Planklagenævnets vurdering

Det fremgår af miljørapporten (s. 24) og den sammenfattende redegørelse, at der ikke er indgået alternativer for det aktuelle planforslag, og at baggrunden herfor er, at kommunen i processen forud for fastlæggelsen af planforslaget har besluttet at imødekomme bygherrens ønske om et konkret byggeprojekt tegnet af en amerikansk arkitekt. Det fremgår, at realiseringen af projektet er afhængigt af støtte fra private fonde, og da der allerede er opnået tilsagn om privat støtte på mere end 80 procent af byggesummen, og disse tilsagn er øremærket det foreliggende projekt, er det kommunens vurdering, at der ikke findes rimelige alternativer, som burde være vurderet.

Det fremgår desuden af den sammenfattende redegørelse, at baggrunden for lokalplanen er, at det kulturhistoriske museums bygninger i Rønne er utidssvarende, og at museet har behov for nye bygningsmæssige rammer.

Miljørapporten anvender som referencescenarie (0-alternativet) den gældende lokalplan for området, og de principielle byggemuligheder, der indgår i denne.

Planklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at der ikke findes andre rimelige eller realistiske alternativer, som burde have været vurderet.

Afgrænsningen af rimelige alternativer kan således afhænge af, om et alternativ er teknisk,

praktisk og økonomisk realistisk.

Nævnet har ved vurderingen særligt lagt vægt på, at formålet med planerne er, at imødekomme en konkret ansøgning om en udvidelse den eksisterende museumsbygning i området, således at Bornholms kulturhistoriske museum kan flyttes dertil. Nævnet har endvidere lagt vægt på kommunens oplysninger om finansieringen af projektet.

Nævnet finder i øvrigt ikke, at kommunen var forpligtet til at fastlægge, beskrive og evaluere de alternative placeringsmuligheder, som blev foreslået under høringsfasen. Nævnet bemærker i den forbindelse, at der efter miljøvurderingslovens alene er krav om, at der skal redegøres for grunden til at vælge de alternativer, der har været behandlet, jf. bilag 1, litra h. Der er derimod ikke i loven eller direktivet et krav om redegørelse for grunden til at fravælge at behandle bestemte alternativer.

Nævnet finder på baggrund af ovenstående ligeledes, at den sammenfattende redegørelse opfylder kravene i miljøvurderingslovens § 13, stk. 2, nr. 3.

Planklagenævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

2.3. Kystnærhedszonen

2.3.1. Klagen

Klagerne anfører, at der ikke er en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for lokalisering af det kulturhistoriske museum inden for kystnærhedszonen. I lokalplanens redegørelse er anført, at den særlige planlægningsmæssige begrundelse er, at Bornholms Kunstmuseum i forvejen ligger i lokalplanområdet, og at det kulturhistoriske museum ønskes opført i et museumsfællesskab med Bornholms Kunstmuseum, så udgifter til driften af de to museer kan minimeres. Det fremgår imidlertid af lovbemærkningerne, at privatøkonomiske interesser ikke i sig selv er en særlig planlægningsmæssig begrundelse, og da begge museer drives i privat regi, er der ikke en særlig planlægningsmæssig begrundelse.

Den planlagte museumsbygning fremstår som et spektakulært og markant byggeri og vil få en fremtrædende placering mindre end 300 m fra den usædvanligt flotte og meget karakteristiske åbne kyststrækning på kanten af Døndalen og tæt på Helligdomsklipperne, og kravene til den planlægningsmæssige begrundelse må derfor være store. Der henvises til, at det i lokalplanens redegørelse er anført, at det nye byggefelt i lokalplan nr. 107 er mere eksponeret i landskabet end byggefeltet i den hidtidige lokalplan for kunstmuseet, at der herved opnås optimale udsigtsmuligheder over kystlandskabet, og at synligheden af museumscentret bliver optimeret i forhold til at kunne tiltrække forbipasserende museumsgæster.

Byggeriet planlægges tillige opført inden for strandbeskyttelseslinjen og skovbyggelinjen, hvilket er en skærpende omstændighed i forhold til hensynet til naturen.

Der planlægges for anlæg af flere p-pladser og en ny tilkørselsvej til museet, og der er dermed ikke tale om udnyttelse af eksisterende infrastruktur.

Et nyt kulturhistorisk museum er ikke afhængig af kystnærhed. Der er ikke som forudsat undersøgt, om det er muligt at placere byggeriet uden for kystnærhedszonen. Ifølge praksis skal alternative muligheder ses i forhold til kommunen som helhed.

2.3.2. Regler om kystnærhedszonen

Kystnærhedszonen omfatter kystområderne i ca. 3 km's afstand fra kysten i landzone og sommerhusområder. Kystnærhedszonen er ikke en forbudszone, men der stilles særlige krav til planlægningen i disse områder.

Hensigten med kystbestemmelserne er dels at friholde kystområderne for bebyggelse og anlæg, som ikke er afhængige af kystnærhed, dels at sikre, at nye arealer til byzone og anlæg i landzone placeres i størst mulig afstand fra kystlinjen og fortrinsvis bag eksisterende bebyggelse. Det gælder især for de åbne kyststrækninger. Kystbestemmelserne skal desuden medvirke til at sikre og udbygge befolkningens adgang til kysterne.

Reglerne om planlægning i kystnærhedszonen fremgår af planlovens § 5 a og § 5 b (generelt om planlægning i kystnærhedszonen), § 11 a, stk. 1, nr. 21, og § 11 e, stk. 1, nr. 11, og stk. 2 (krav til kommuneplanen), § 16, stk. 4 (krav til lokalplaner) og § 29, stk. 2 (indsigelse fra ministeren).

Generelt om begrundelse for planlægning inden for kystnærhedszonen

Kystnærhedszonen uden for udviklingsområder skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, som ikke er afhængige af kystnærhed, jf. planlovens § 5 a, stk. 1. Der må i kystnærhedszonen kun inddrages nye arealer i byzone og planlægges for anlæg i landzone, hvis der er en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering, jf. § 5 b, stk. 1, nr. 1.

Som eksempler på planlægningsmæssige begrundelser nævnes i lovbemærkningerne[Z] boligens lokalisering i forhold til infrastruktur og servicefunktioner, allerede foretagne investeringer i infrastruktur, og tilfælde hvor byvækst ind i landet vil komme i konflikt med klare natur- og landskabsinteresser.

Det fremgår af lovforarbejderne, at privatøkonomiske interesser, grundejerforhold eller behov for en gunstig beliggenhed ikke i sig selv kan anses for planlægningsmæssige eller funktionelle begrundelser.

Kravene til den særlige planlægningsmæssige eller funktionelle begrundelse skærpes, jo tættere det konkrete område ligger på kysten. Begrundelsen for kystnær lokalisering skal desuden afvejes mod kystnærhedszonens natur- og landskabsinteresser. Efter nævnets praksis lægges der tillige vægt på, om der er tale om udvidelse af en eksisterende virksomhed, som er etableret på lokaliteten, inden reglerne om kystnærhedszonen blev vedtaget.[8]

Det fremgår desuden af lovbemærkningerne, at § 5 b pålægger de planlæggende myndigheder at godtgøre behovet for kystnær beliggenhed, herunder i fornødent omfang at belyse mulighederne for placering uden for kystnærhedszonen.

2.3.3. Planklagenævnets vurdering

Kommunen har anført, at størstedelen af det område, som kommuneplantillæg nr. 32 og lokalplan nr. 107 omfatter, hidtil har været beliggende i den kystnære del af byzonen, og at det først er med vedtagelsen af kommuneplantillægget og beslutningen om at tilbageføre arealet til landzone, jf. planlovens § 45, at området er beliggende i landzone og dermed i kystnærhedszonen. Der planlægges imidlertid for arealer, som herefter er beliggende i landzone og kystnærhedszone, og denne planlægning skal derfor iagttage reglerne for planlægning i kystområder.

Det fremgår af kommuneplantillæggets redegørelse (s. 7) og af lokalplanens redegørelse (s. 18), at den særlige planlægningsmæssige begrundelse for placeringen er, at Bornholms Kunstmuseum i forvejen ligger i lokalplanområdet, og at der ønskes et museumsfællesskab med Bornholms kulturhistoriske museum, så udgifter til driften af de to museer kan minimeres. For at kunne rumme det kulturhistoriske museum skal den eksisterende bebyggelse udvides, og da det ligger i kystnærhedszonen, er det ikke muligt at udvide bebyggelsen på en ikke-kystnær placering. Der er således tale om udvidelse af en eksisterende virksomhed.

Det fremgår ikke af planernes redegørelser, at planlægningen er begrundet i et ønske om at udnytte eksisterende infrastruktur i form af veje og parkering.

Planklagenævnet finder, at kommunen har godtgjort, at der er den nødvendige særlige planlægningsmæssige begrundelse for kystnær lokalisering.

Planklagenævnet lægger vægt på, at Bornholms Kunstmuseum blev etableret i planområdet på grundlag af en lokalplan fra 1991, inden ikrafttrædelse af reglerne om kystnærhedszonen den 1. august 1994, og at kyststrækningen på stedet dermed ikke er friholdt for bebyggelse. Hertil kommer, at størstedelen af planområdet indtil vedtagelsen af lokalplan nr. 107 var beliggende i den kystnære del af byzonen, hvor planlovens § 5 b ikke finder anvendelse.

Nævnet lægger desuden vægt på, at udvidelsen i den konkrete sag sker i tilknytning til eksisterende bebyggelse, at projektet er søgt indpasset i det bestående landskab, og at den landskabelige påvirkning er søgt begrænset ved at placere størstedelen af udvidelsen under jorden.

Planklagenævnet finder, at hensynet til udvidelse af det eksisterende museum med det kulturhistoriske museum, der har behov for nye bygningsmæssige rammer, med mulighed for at reducere udgifterne til drift, i den konkrete sag udgør den fornødne særlige planlægningsmæssige begrundelse for kystnær lokalisering, jf. planlovens § 5 b, stk. 1, nr. 1.

Nævnet bemærker, at formålet med planlægningen er opførelse af en museumsbygning, og finansiering fra Bornholms Museumsfond kan ikke betyde, at der ikke er en relevant og saglig planlægningsmæssig begrundelse.

Det forhold, at udvidelsen af museet planlægges opført inden for en afstand på mindre end 300 m fra kysten, kan efter omstændighederne ikke føre til en anden vurdering.

Da planområdet ligger inden for strandbeskyttelses- og skovbyggelinjen forudsætter realiseringen af udvidelse af museet dog, at Kystdirektoratet giver en dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, og at kommunen kan dispensere fra skovbyggelinjen, men det berører ikke i sig selv gyldigheden af lokalplanen. Der er således ikke efter planloven noget til hinder for, at en kommune vedtager en lokalplan, selvom den endelige realisering af planen afhænger af en tilladelse eller en dispensation fra anden lovgivning som f.eks. naturbeskyttelsesloven.

2.4. Forholdet mellem kommuneplan og lokalplan

2.4.1. Klagen

Klagerne anfører, at hverken kommuneplantillægget, lokalplanen eller miljøvurderingen redegør for, at området i den gældende kommuneplan er udpeget som et værdifuldt kystlandskab. Det fremgår af kommuneplanens retningslinjer for værdifulde kystlandskaber, at der ikke må placeres ny bebyggelse eller anlæg, som vil forringe området's særlige landskabelige værdi, de kulturhistoriske kvaliteter, de rekreative oplevelsesmuligheder samt offentlighedens adgang til kysten.

Klagerne anfører, at projektet er i klar modstrid med retningslinjerne for værdifulde kystlandskaber, da det er planlagt på en meget eksponeret lokation i det usædvanligt smukke og åbne kystlandskab.

2.4.2. Reglerne om forholdet mellem kommuneplan og lokalplaner

En lokalplan må ikke være i strid med kommuneplanen, jf. planlovens § 13, stk. 1, nr. 1. Dette krav er en del af planlovens rammestyringsprincip, der fastslår, at den mere detaljerede planlægning er begrænset af rammerne i den overordnede planlægning.

En kommuneplan fastlægger på grundlag af en samlet vurdering af udviklingen i kommunen en hovedstruktur, som angiver de overordnede mål for udviklingen og arealanvendelsen i kommunen, jf. planlovens § 11, stk. 2, nr. 1, retningslinjer for arealanvendelsen m.v., jf. planlovens § 11, stk. 2, nr. 2, og rammer for lokalplanernes indhold for de enkelte dele af kommunen, jf. § 11, stk. 2, nr. 3. En lokalplan må hverken være i strid med kommuneplanens hovedstruktur, retningslinjer eller rammebestemmelser. Desuden må lokalplanen ikke være i strid med redegørelsens rækkefølgeangivelse.

Efter Planklagenævnets opfattelse forudsætter bestemmelsen i § 13, stk. 1, nr. 1, at det er muligt ud fra kommuneplanen at udlede konkrete krav til lokalplanlægningen. At en lokalplan ikke må stride imod kommuneplanen, skal primært ses i forhold til de konkret fastsatte retningslinjer og rammer for det pågældende lokalplanområde.

Ved vedtagelsen af lokalplanen var kommuneplan 2013 og kommuneplan-tillæg nr. 32 gældende. Efterfølgende er kommuneplan 2013 blevet afløst og kommuneplan 2020 vedtaget. Vurderingen af, om lokalplan nr. 107 er i strid med kommuneplanen, er foretaget i relation til kommuneplan 2013 og kommuneplantillæg nr. 32, da det var dette kommuneplangrundlag, der var gældende, da lokalplanen blev vedtaget.

2.4.3. Planklagenævnets vurdering

Lokalplanområdet var i kommuneplan 2013 for Bornholms Regionskommune udpeget som værdifuldt kystlandskab. Af retningslinjen for værdifulde kystlandskaber fremgik det, at der ikke inden for de udpegede områder kunne placeres ny bebyggelse eller anlæg, som ville forringe området særlige landskabelige værdi, de kulturmæssige kvaliteter, de rekreative oplevelsesmuligheder samt offentlighedens adgang til kysten.

Planklagenævnet finder ikke, at lokalplanen strider imod retningslinjen for værdifulde kystlandskaber i kommuneplanen, allerede fordi det ud fra bestemmelsens formulering ikke er muligt at udlede de præcise krav til lokalplanlægningen. Nævnet lægger herved navnlig

vægt på, at det ikke er nærmere defineret, hvad der forstås ved en forringelse af områdets særlige landskabelige værdi, de kulturmæssige kvaliteter, de rekreative oplevelsesmuligheder samt offentlighedens adgang til kysten.

Hertil kommer, at retningslinjen efter sin ordlyd alene omfatter ny bebyggelse. Lokalplanen og kommuneplantillægget muliggør imidlertid en udvidelse og en ombygning af den allerede eksisterende museumsbygning i planområdet, og der er således ikke tale om egentlig ny bebyggelse.

Nævnet finder i øvrigt heller ikke, at det forhold, at det i miljørapporten er vurderet, at der vil være en væsentlig landskabelig påvirkning, giver grundlag for at fastslå, at bebyggelsen vil forringe områdets landskabelige værdi i strid med retningslinjen.

Nævnet kan derfor ikke give medhold i klagepunktet.

2.5. Ophævelse af servitutter

2.5.1. Klagen

Klagerne anfører, at det ikke er korrekt, at de to servitutter, som er tinglyst på ejendomme inden for lokalplanområdet i henholdsvis 1913 og 1918, er privatretlige servitutter, og at servitутten tinglyst i 1918 derfor ikke kan ophæves ved lokalplanen. Planloven giver således alene mulighed for ophævelse af privatretlige tilstandsservitutter, men offentligretlige tilstandsservitutter kan ikke ophæves.

Klagerne anfører, at offentligretlige servitutter er servitutter pålagt med hjemmel i lovgivning, men der kan også være tale om offentligretlige servitutter, hvis 1) servitутten har både herskende og tjenende ejendom, 2) servitутten har en offentlig myndighed som påtaleberettiget, eller 3) servitутten har et stort antal påtaleberettigede. Da kommunen er påtaleberettiget i henhold til servitутten tinglyst i 1918, har denne servitут offentligretlig karakter.

Videre anfører klagerne, at den nuværende offentlige sti er beskyttet ved servitутterne og kan derfor ikke nedlægges, og at det er i strid med servitутten tinglyst i 1918, at lokalplanens § 7.3 tillader terrænregulering, herunder ved bortsprængning af klippe til underjordiske bygningsetager.

2.5.2. Generelt om ophævelse af servitutter

Det er fast antaget, at lokalplaner har den retsvirkning, at private tilstandsservitutter, der indholdsmæssigt er uforenelige med en lokalplan, bortfalder automatisk ved lokalplanens offentliggørelse.

Der kan i lokalplaner fastsættes bestemmelser om ophør af udtrykkeligt angivne tilstandsservitutter, hvis servituttens opretholdelse vil være i strid med lokalplanens formål, og hvis den ikke bortfalder som følge af § 18, jf. § 15, stk. 2, nr. 21. En tilstandsservitut er en servitut, der angiver en nærmere bestemt tilstand på et areal.

Der er derimod ikke hjemmel i planloven til ved lokalplan som erstatningsfri regulering at ophæve en rådighedsservitut, som er karakteriseret ved at angive en nærmere bestemt adgang til at råde over et areal.

2.5.3. Planklagenævnets vurdering

Planklagenævnet lægger til grund, at der er tinglyst to servitutter inden for lokalplanområdet, henholdsvis en servitut tinglyst 9. april 1913 og en servitut tinglyst 2. oktober 1918. Det er alene sidstnævnte servitut, som ophæves med lokalplanen, jf. dennes § 11.1.

Servituten af 9. april 2013 gælder således efter sit indhold ved siden af lokalplanen og berører ikke gyldigheden af denne.

Servituten tinglyst den 2. oktober 1918 bestemmer bl.a., at der ikke *"ved smagløs bebyggelse eller på anden måde [må] gøres indgreb i ejendommens landskabelige skønhed."* Servituten bestemmer også, at der ikke må opføres fabrikker *"eller øves nogen art af industriel virksomhed, derunder stenbrud."* Servituten bestemmer for klippe- og skovpartier, at der *"gives adgang til for alle og enhver at færdes på alle udlagte veje og gangstier samt på klipperne langs havet imod at iagttage al tilbørlig sømmelighed"*. Lokalplanens § 11.1 ophæver denne servitut inden for lokalplanens område.

Planklagenævnet finder, at den sidst gengivne del af servituten om færdselsret for alle på alle udlagte veje og gangstier har karakter af en privatretlig rådighedsservitut, som ikke kan ophæves ved en lokalplan. Nævnet lægger herved vægt på, at denne del af servituten giver den berettigede ret til at udøve en vis råden over ejendommen. Lokalplanens § 11 er således ugyldig, og nævnet ophæver derfor bestemmelsen.

Nævnet bemærker i forlængelse heraf, at det afgørende efter planlovens § 15, stk. 2, nr. 21 er, om der er tale om en rådighedsservitut eller en tilstandsservitut, og ikke om servituten er privat- eller offentligretlig.

Det fremgår af lokalplanens § 1, at den bl.a. har til formål at sikre offentlighedens fortsatte adgang til kysten, og det fremgår af § 8.3, at stier skal anlægges som vist i princippet på kortbilag B. Dermed er der fortsat sikret adgang til klipperne og kysten.

Planklagenævnet forstår servitutterne på den måde, at offentligheden skal sikres stiforbindelse til klipperne og kysten, men servitutterne kan efter nævnets opfattelse ikke forstås på den måde, at de er til hinder for, at stierne omlægges. Planklagenævnet finder derfor heller ikke, at lokalplanen er i strid med servitutternes bestemmelser om adgang for offentligheden.

Nævnet bemærker desuden, at de øvrige dele af servitutten af 2. oktober 1918 må anses som tilstandsservitutter, der kan ophæves ved lokalplan, såfremt opretholdelse af servitutten er i strid med lokalplanens formål, jf. planlovens § 15, stk. 2, nr. 21.

2.6. Størrelsen af tilladt bebyggelse

2.6.1. Klagen

Klagerne anfører, at der bliver tale om en meget væsentlig forøgelse af bebyggelsens omfang, hvor nybyggeriet bliver større end kunstmuseet. Dertil kommer, at oplysningerne om bebyggelsens størrelse i lokalplanen ikke er retvisende. Det oplyses i lokalplanens redegørelse, at det eksisterende museum er på 3.400 m², og at tilbygningen vil få et bruttoetageareal på 3.100 m², men det fremgår af bilagene til lokalplanen at der indlægges en ekstra etage, som ikke er medregnet, men som må antages at blive på 380 m². Tilbygningen bliver dermed på i alt 3.480 m² bruttoetageareal, og det betyder, at det samlede bruttoetageareal kommer på 6.880 m² vil overstige det tilladte bruttoetageareal på 6.500 m² ifølge lokalplanens § 5.2.

Planklagenævnet har forstået dette som en klage over, at der er en intern uoverensstemmelse mellem bestemmelserne i lokalplanen.

2.6.2. Generelt om uoverensstemmelser i en lokalplan

Det forhold, at en eller flere bestemmelser i en lokalplan er upræcise eller muligvis strider mod andre bestemmelser i lokalplanen, påvirker generelt ikke lokalplanens eller bestemmelsernes gyldighed, men kan have betydning i forhold til, om bestemmelserne efterfølgende vil kunne håndhæves af kommunen. Planklagenævnet ophæver som klart udgangspunkt ikke en lokalplan eller konkrete lokalplanbestemmelser, fordi der i fremtiden eventuelt kan opstå tvivl om fortolkningen af lokalplanen.

Det forhold, at angivelser i et bilag til en lokalplan muligvis strider mod en bestemmelse i lokalplanen, påvirker heller ikke generelt lokalplanbestemmelsernes gyldighed. Lokalplanbestemmelser antages generelt at gælde forud for angivelser i et tegningsbilag.

Træffer kommunen senere en afgørelse om, at et konkret forhold er i overensstemmelse med lokalplanen, vil en sådan afgørelse kunne påklages til Planklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål, herunder om byggeriets omfang er i overensstemmelse med lokalplanen.

2.6.3. Planklagenævnets vurdering

Planklagenævnet konstaterer, at det fremgår af lokalplanens § 5.2, at ny bebyggelse skal placeres inden for byggefeltet, som er angivet på kortbilag A, og at det samlede bruttoetageareal må være maksimalt 6.500 m². Det påhviler kommunen i forbindelse med en senere ansøgning om byggetilladelse at vurdere, om bestemmelsen er overholdt eller om det er nødvendigt at træffe afgørelse om dispensation efter planlovens § 19.

3. Afsluttende bemærkninger

Planklagenævnet kan ikke give medhold i klagen over miljørapporten og den sammenfattende redegørelse.

Planklagenævnet ophæver lokalplanens § 11 om ophævelse af servitut tinglyst den 2. oktober 1918.

Planklagenævnet kan ikke give medhold i klagen over vedtagelsen af kommuneplantillægget. Planklagenævnet kan heller ikke i øvrigt give medhold i klagen over lokalplanen.

Planklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 4, stk. 1, i lov om Planklagenævnet.

Planklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 3, stk. 3, i lov om Planklagenævnet.^[9] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. § 3, stk. 4, i lov om Planklagenævnet.

Det indbetalte klagegebyr for klagen over den endelige vedtagelse af lokalplanen tilbagebetales. Beløbet vil blive overført til indbetalerens NemKonto inden for ca. en måned.

- [1] Planerne kan søges frem på plandata.dk: <http://kort.plandata.dk/searchlist/#/>.
- [2] Bekendtgørelse af lov om planlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 1157 af 1. juli 2020 med senere ændringer.
- [3] Lovbekendtgørelse nr. 1225 af 25. oktober 2018 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).
- [4] Lovforslag 147, FT 2015-1, de specielle bemærkninger til § 12.
- [5] Kommissionens vejledning om gennemførelse af direktiv 2001/42 om vurdering af bestemte planers og programmers indvirkning på miljøet, 2003.
- [6] Vejledning om miljøvurdering af planer og programmer, Miljøministeriet, juni 2006, afsnit 5.
- [7] Lovforslag nr. 191/1994, de specielle bemærkninger til § 5 b.
- [8] Se Planklagenævnet Orienterer (PKNO) [6/2019](https://pkn.naevneneshus.dk/nyhed/cfe9127c-f5e0-4b1e-988b-9109243b3780?highlight=null) (<https://pkn.naevneneshus.dk/nyhed/cfe9127c-f5e0-4b1e-988b-9109243b3780?highlight=null>) om planlægning inden for kystnærhedszonen. PKNO'en kan læses på afgørelsesportalen: <https://pkn.naevneneshus.dk/> (<https://pkn.naevneneshus.dk/>).
- [9] Lov nr. 1658 af 20. december 2016 om Planklagenævnet

Sag:

20/06614,
20/06613, 20/06615

Dato:

14. december 2021.

Emner:

Miljøvurderingslo...

Planklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/planklagenaevnet/>) • Nævnenes Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • Plan@naevneneshus.dk (<mailto:Plan@naevneneshus.dk>)
[Tilgængelighedserklæring](https://www.was.digst.dk/pkn-naevneneshus-dk) (<https://www.was.digst.dk/pkn-naevneneshus-dk>)